

Asia: VN/1001/2020

Hallituksen esitysluonnos laajakaistarakentamisen tuesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

On hyvä, että julkista tukea voi saada laajakaistayhteyksien kehittämiseksi alueille, joilla ei ole vastaavaa kaupallista tarjontaa ja kunnilla olisi hyvät edellytykset kehittää alueen tietoliikenneyhteyksiä tavoitteitaan ja tarpeitaan vastaavasti.

Laajakaistahankkeiden toteuttaminen perustuu kuntien vapaaehtoisuuteen, mutta vaatimus kuntien osallistumisesta hankkeiden kustannuksiin loisi käytännössä vielä aiemmastakin toteutusmallista kasvaneen (laajemmat alueet tukikelpoisia)) menoerän kuntatalouteen. Koska valtion tukea ei myönnetä ilman kuntien rahoitusosuutta, joutuvat Suomen kansalaiset keskenään eriarvoiseen asemaan. Keski-Suomen liitto esittääkin, että kunnan omarahoitusosuudesta tulee luopua kokonaan. Valtion tuki tulee olla vähintään 66% ja nostaa mielellään samalle tasolle, kuin maaseuturahaston kyläverkkohankkeille myöntämän tuki eli 70%. Näin voitaisiin eri tukimahdollisuuksia käyttää joustavasti ja ne olisivat tukiehdoiltaan hyvin samankaltaisia. Kunnat voisivat lisäksi halutessaan osallistua ryhmäpoikkeusasetuksen puitteissa hankkeiden tukemiseen, julkinen tuki kun voi olla enintään 100% tukikelpoisista kustannuksista. Tämä parantaisi harvaan asuttujen alueiden hankkeiden toteutumista ja kannattavuutta.

Asetukseen esitetyt kuntien maksuosuuskriteerit ovat kestävämmät monien kuntien kannalta, koska niissä ei huomioida lainkaan alueiden laajuutta. Rakentamiskustannukset ovat laajoissa harvaanasutuissa pitkien välimatkojen kunnissa moninkertaiset maantieteellisesti pienempiin kuntiin verrattuna. Vuonna 2009 maakuntien liittojen laatimasta laajakaistarakentamisen hankeohjelmasta Suomessa on toteutunut vasta noin puolet ja toteutumatta ovat monet laajat harvaan asutut alueet. Useilla kunnilla ei aiemminkaan ole ollut taloudellisia edellytyksiä toteuttaa hankkeita, vaikka niiden kuntaosuus olisi ollut ”vain” 8%.

Haja-asutusalueiden laajakaistapalveluiden suurin haaste on vähäinen asiakasmäärä ja siksi kaiken asiakaspotentiaalin hyödyntäminen on keskeistä. Laista tulee poistaa tarpeeton jaottelu vakituisiin ja vapaa-ajan asukkaisiin, yhteydet tulee varmistaa kaikki toiminnalliset alueet huomioiden.

Työnjakoa Liikenne- ja viestintäviraston ja maakunnan liiton välillä tulisi vielä harkita. Hankkeiden kilpailutus, tukipäätös ja maksatukset ohjeistuksineen muodostavat kokonaisuuden, joka olisi hyvä hoitaa rahoittavan viranomaisen eli tässä tapauksessa Liikenne- ja viestintäviraston toimesta. Maakunnan liittojen rooli olisi laajakaistahankkeiden toteutumisen aktivointi alueella (tiedottaminen, hankkeiden valmistelu kuntien ja eri toimijoiden kanssa) sekä toimien koordinointi ja yhteensovitus tukea hankkeille myöntävien ohjelmien kesken. Tämäkin tehtävä vaatii maakuntaliittoon lisäresursseja ja olisi hyvä huomioida maakuntaliittojen tehtävien rahoituksessa varsinkin, jos tuensaajan valinta jää maakuntien liittojen hoidettavaksi.

Valtion rakentamiseen varaama rahoitus 5M€ on tavoitteeseen ”Vuonna 2025 kaikilla kotitalouksilla tulisi olla mahdollisuus käyttää vähintään 100 Mbit/s yhteyksiä” nähden riittämätön. Valtiontuki pitäisi taata kaikille ehdot täyttävillä ja toteuttamiskelpoisille hankkeille.

Yksityiskohtaisia muutosehdotuksia:

- Lain 3§ toinen momentin määritelmä muutettava EU:n tavoitteiden mukaiseksi ”nopealla laajakaistayhteydellä yhteyttä, joka pystyy tarjoamaan 100 Mbit/s symmetrisen häiriöttömän yhteyden tavanomaisissa ruuhka-aikaolosuhteissa, ja joka on mahdollista nostaa 1 Gbit/s nopeuteen.”
- Lain 4§: perustelutekstissä edellytetään ennen markkina-analyysin tekemistä kunnalta ja maakunnalta ja kunnalta kohtuuttoman tarkkaa perusteltua selvitystä hankkeen arvioinnista, alueen kehityksestä jne. Markkina-analyysi kuuluu osana valmisteluvaihetta, jossa selviää mahdolliset jo olemassa olevat verkot ja liityntäpisteet tai operaattoreiden seuraavien vuosien suunnitelmat. Hankeen ja kuntien kustannukset eivät näin ollen ole vielä tiedossa. Markkina-analyysin tekemiseksi tulisi riittää kunnan tai maakunnan tekemä pyyntö tehdä markkina-analyysi.
- Lain 5§: perustelutekstissä edellytetään, että julkinen tuki tulisi julistaa haettavaksi riittävän näkyvällä tavalla siten, että hausta saisivat tiedon kaikki siitä kiinnostuneet.

Maakunnan liitto voisi ilmoittaa hausta esimerkiksi verkkosivuillaan ja julkaisemalla ilmoituksen maakunnan alueella ilmestyvissä sanomalehdissä. Sanomalehti-ilmoitus tulee poistaa perustelutekstistä. Tehokkaimmat jakelutiet on testattu jo aikaisemmassa hankkeiden kilpailutuksissa eikä lehti-ilmoitus niihin kuulu.

- Lain 12§: tukikelpoisten kustannusten 3 momentti. Poistettava sana vakinaiseen ja muutettava muotoon "kustannukset, jotka ovat välttämättömiä hankealueella sijaitsevien, käyttäjän asuin- tai sijaintipaikkaan toimitettavien liittymien tarjonnassa." On täysin tarpeetonta jaotella vakituisiin ja vapaa-ajan asukkaisiin, monet tekevät etätöitä ja "vakinaisen" asuinpaikka on menettänyt merkitystään. Nopeita kiinteitä yhteyksiä ei kuitenkaan kukaan osta ilman tarvetta yhteyksille, joten muutos ei merkittävästi lisää valtiontuen tarvetta. Kaikkien tilaajien tukikelpoisuudella voi yksittäisen hankkeen kohdalla olla ratkaiseva vaikutus hankkeen kannattavuuteen.

- Lain 12§: tukikelvottomien kustannusten 3 momentti. Poistettava sana voidaan ja muutettava muotoon "kustannukset alueella, joka ulottuu sadan metrin päähän sellaisesta liityntäpisteestä, josta tarjotaan nopeita laajakaistayhteyksiä kohtuulliseen hintaan."

o Pelkkä tekninen mahdollisuus ei saa rajoittaa tukikelpoisuutta. Jos liityntäpisteen omistaja ei tosiasiallisesti tarjoa nopeita laajakaistayhteyksiä kohtuulliseen hintaan kyseisestä liityntäpisteestä, ei se saa rajoittaa tukikelpoisuutta, koska laki ei velvoita tai määrää tarjoamaan nopeita laajakaistayhteyksiä olemassa olevista liityntäpisteistä. Vain oikea olemassa oleva tarjonta tulee huomioida tukikelpoisuutta arvioitaessa.

o Tämä on tullut useasti esiin aiemman laajakaistatukilain voimassa ollessa: Operaattorilla on laitetila, josta teknisesti voisi tarjota nopeita laajakaistayhteyksiä (mahdollisesti lisäämällä laitteita tms). Kuitenkin liityntäpisteen omistava operaattori on kirjallisesti ilmoittanut, ettei tarjoa tai tule tarjoamaan nopeita laajakaistayhteyksiä kyseisestä liityntäpisteestä. Laitetila on voinut olla pelkästään runkoyhteyksiä, tukiasemaa varten tai yritysyhteyksiä varten.

o Kun kyseessä on liityntäpiste (=laitetila), jota on tarkoitus käyttää palvelemaan myös tukikelpoisen verkon asiakkaita, ei tule rajata tuen ulkopuolelle tällaiseen liityntäpisteeseen sijoitettavia laitteita, vaikka kyseisestä paikasta tarjottaisiin jo nopeita yhteyksiä. Operaattoreita kannustetaan ja veloitetaan yhteisrakentamiseen ja usein on laitetiloja järkevä käyttää yhdessä. Aiemman lain aikana usein jouduttiin rakentamaan kokonaan uusi laitetila olemassa olevan liityntäpisteen aiheuttaman tukikelvottoman alueen ulkopuolelle, jotta laitteet saatiin tukikelpoiksi. Tämä lisäsi tukikelpoisia kustannuksia, koska myös laitetila (rakennus) oli myös tukikelpoinen kustannus laitteiden lisäksi.

Luostarinen Kari
Keski-Suomen liitto